

XX wiek, HISTORIA POLSKI, Szkoła podstawowa i średnia

Opis źródła

Przewodnik Wiejski - czasopismo wydawane najpierw co tydzień, a następnie co dwa tygodnie, w latach 1919 - 1924. Organ Śląskiego Związku Rolników, który miał dostarczać mieszkańcom wsi najważniejszych informacji z kraju i ze świata. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem jednego z artykułów pt. "Kiedy skończy się niedola naszych rodaków na niemieckiej części Górnego Śląska?" i dotyczy kwestii plebiscytu przeprowadzonego na Górnym Śląsku po I wojnie światowej.

Miejsce i data wydania

Mysłowice, 1922, R. 4, nr 3.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał znajduje się w Bibliotece Śląskiej w Katowicach.

<https://sbc.org.pl/dlibra/publication/307074>

Tekst źródła (fragment):

Po wioskach naszych polskich mamy rodaków zbałamuconych podczas plebiscytu pieniędzmi i wódką, którzy głosowali za Niemcami i w niektórych wioskach dokuczali naszym i odgrążali się przed rozstrzygnięciem; dziś siedzą oni spokojnie i ani nie myślą do kochanego vaterlandu wyjeżdżać. Bo i po co, myślą sobie, tu mają autonomię, gwarancję bezpieczeństwa osobistego i majątkowego. Głupi polaczkowie im nic nie zrobią. Bić Polaków, pomiatać nimi, to najśłodsze uczucie bandyty niemieckiego.

Słowniczek pojęć

Vaterland - ojczyzna

Zbałamucić - zwieść

Plebiscyt na Górnym Śląsku - plebiscyt dotyczący etnicznego, niemiecko-polskiego pogranicza, który miał miejsce po I wojnie światowej, jako rezultat traktatu wersalskiego. Przeprowadzony został 20 marca 1921 roku.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Plebiscyt_na_G%C3%B3rnym_%C5%9AAl%C4%85sku

Powstania Śląskie - trzy zbrojne wystąpienia na Górnym Śląsku, które miały miejsce w latach 1919-1921, mające na celu przeforsowanie pozostania Górnego Śląska w granicach Rzeczypospolitej. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstania_%C5%9B1%C4%85skie

Pytania do źródeł:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. W jaki sposób autor artykułu przedstawia Polaków, którzy w plebiscycie zagłosowali na korzyść Niemiec?
2. O jakie korzyści walczyli Niemcy i Polacy, chcąc, aby Górny Śląsk znalazł się w granicach ich krajów?
3. Kto zwyciężył w plebiscycie na Górnym Śląsku? Jakie były konsekwencje jego przeprowadzenia? W jaki sposób traktat wersalski określał konieczność przeprowadzenia plebiscytu?
4. Dlaczego wybuchły powstania śląskie? Jakie były ich przyczyny i jakie skutki?

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. W jaki sposób traktat wersalski określał konieczność przeprowadzenia plebiscytu na Górnym Śląsku?
2. Jakie były przyczyny wybuchu powstań śląskich? Jakie były ich konsekwencje?

Wskazówki:

Należy pamiętać, że sytuacja wielu krajów była niezwykle napięta po I wojnie światowej. Najtrudniejsze do rozwiązania były kwestie granic powojennych, które dość często nie pokrywały się ze stanem faktycznym ludności zamieszkującej dane tereny. Taki problem, m.in., miał miejsce na granicy polsko-niemieckiej. Szczególnie wzburzone były nastroje mieszkańców Górnego Śląska, gdzie najbardziej aktywną grupą był proletariatus, jednakże również chłopowie dawali o sobie znać. W czasie plebiscytu zaś stosowano przeróżne zagrywki propagandowe, tak z polskiej, jak również z niemieckiej strony.

Należy również pamiętać o tym, że cała sytuacja z granicami była tym bardziej napięta, że Polska, jako suwerenny kraj, pojawiła się na mapie Europy po 123 latach nieistnienia, stąd też to, o co walczyli Polacy w kwestii terytorium, znajdowało się dotychczas pod zarządem i władaniem zaborców.

Najważniejsze czasy:

- 11 listopada 1918 - zakończenie I wojny światowej
- 28 czerwca 1919 - podpisanie traktatu wersalskiego
- 10 stycznia 1920 - wejście w życie postanowień traktatu wersalskiego
- 16 - 24 sierpnia 1919 - I powstanie śląskie
- 19/20 - 25 sierpnia 1920 - II powstanie śląskie

2/3 maja - 5 lipca 1921 - III powstanie śląskie

20 marca 1921 - plebiscyt na Górnym Śląsku

Literatura pomocnicza:

Kaczmarek R., *Historia Polski 1914-1989*, Warszawa 2010.

Czapiewski E., Tyszkiewicz J., *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk